

Здрагат Світлана Геннадіївна,
кандидат соціологічних наук,
старший викладач кафедри філософії освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна,
<http://orcid.org/0000-0002-2574-1927>
s.zdragat@gmail.com

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ЕВАЛЮАЦІЇ

Ключові слова: евалюація, евалюаційне дослідження, оцінювання, якість освіти, критерії якості освіти

Процес управління якістю освіти передбачає цілеспрямовану діяльність по реалізації цілей і координації дій усіх складових освітньої системи, її суб'єктів для досягнення запланованих результатів навчання. Інформаційне забезпечення процесу управління досягається на основі розвитку сучасних контрольно-оцінювальних систем, що забезпечують надійну, валідну і співставну інформацію про якість освіти і спираються на апарат теорії педагогічних вимірювань. Результати вимірювань складають наукову основу для розпізнавання, аналізу, функціонування, розвитку, прогнозування і удосконалення систем управління якістю освіти.

Оскільки модернізація освіти можлива лише за умов сприйняття і підтримки змін в освітній сфері споживачами, то якість потребує евалюації, тобто оцінювання. У теорії наукового менеджменту евалюація розглядається як невід'ємний елемент системи управління якістю. Завданнями забезпечення якості освіти стають: розуміння процесу змін, формування бачення освітніх аспектів якості, а також розробка показників, за допомогою яких вимірюється якість.

У плані нашого розгляду ми наполягаємо на тому, що ефективність оцінювання можливо досягти тільки за умов, що воно повинно бути: по-перше, впорядкованим, тобто, повинно зрозуміло визначати піддослідну сферу та її структуру; по-друге, запланованим і методично забезпеченим відповідно до точно визначених кроків; по-третє, регулярним; по-четверте,

підпорядкованим старанно опрацьованим критеріям; по-п'яте, скерованим на вирішення проблем стосовно подальших запланованих заходів, саме таким вимогам відповідає евалюаційне дослідження. [2].

Велике значення для надання евалюації сенсу і особливої значущості в модернізації освіти, для удосконалення процедур оцінювання має рефлексія щодо оцінювання, чому і служить метаоцінювання, тобто «оцінювання оцінювання». На закінчення кожного процесу оцінювання слід проаналізувати результативність кожної з усіх його почергових фаз і зробити висновки, що вдалося дослідити, а що ні і чому. Слід обдумати труднощі і намітити шляхи їх подолання. Ця рефлексія служить удосконаленню самооцінювальної практики в майбутньому.

При визначенні критеріїв оцінювання ми цілком підтримуємо позицію польських дослідників, які у дослідженні цінності радять спочатку домовитись, яка якість нас задовольнить, тобто окреслити критерії для визначення цінності отриманих результатів. [3,4]. Тому вже при плануванні оцінювання даної сфери, необхідно вирішити, яка дефініція якості приймається за робочу. Саме ця дефініція і буде джерелом критеріїв. Тоді якістю може бути:

1) *Досконалість* – спочатку визначаємо для себе, що для нас є досконалістю, далі досліджуємо як далеко знаходиться реальний стан від ідеального.

2) *Відповідність стандарту* – формулюємо стандарти, тобто норми, яких хочемо дотримуватися. Це можна зробити самостійно або вибрати якийсь пакет стандартів, окреслених іншими, потім досліджуємо, в якій мірі дана сфера відповідає обраним стандартам.

3) *Задоволення клієнта* – уточнюємо, хто є нашим клієнтом і котрі з клієнтів є для нас особливо важливими (тих, у кого питатимемо про їхню думку); далі досліджуємо ступінь задоволення цих клієнтів (чи їхні почергові групи (наприклад, учнів, локальне середовище, батьків, роботодавців та ін.).

4) *Задоволення потреб* – перш за все повинні окреслити, чиї потреби беремо до уваги, у якій сфері (освітній, матеріальній, емоційній тощо), а також розпізнати, якими вони є насправді; потім досліджуємо наскільки вони є задоволені. При цьому дослідники цілком справедливо застерігають, що слід відрізнити стан задоволення потреб від стану задоволення клієнта. Потреби виявляються в результаті перегляду недостатності, у зв'язку з цим встановлення об'єктивної умовності даних потреб може відповідати почуттю задоволення дослідної групи. З іншого боку, потреби можуть бути підсвідомими, наприклад, учневі у 10 років складно усвідомлювати, яких умінь набути, щоб через 10-15 років бути конкурентоспроможним на ринку праці. Зрозуміло, що потреба не може бути задоволена «примусово» – у цьому випадку слід почати від її усвідомлення.

5) *Ефективність заходів* – співставлення витрачених у даній програмі чи проекті коштів (фінансових, часових, матеріальних) з її ефектами; тут якістю будуть ефекти, що досягнуті відносно низькими витратами. Такий технократичний підхід може виявитися цінним, особливо коли одним із головних замовників звіту самооцінювання є керівний орган школи або її спонсори.

6) *Економність* – порівняння умов реалізованого проекту, програми тощо з досягненнями/результатами, тобто дослідження ступеня реалізації заздалегідь запланованих цілей.

7) *Нагальність* – дослідження, у якій мірі заходи призвели до наслідків, незалежно від того, чи всі наші цілі реалізовано чи ні; при цьому однаково важливими є як передбачувані наслідки, так і побічні.

8) *«Змішаний підхід»* – можливість поєднання двох чи більше перелічених аспектів якості. Однак один із них повинен бути окреслений як пріоритетний, щоб можна було остаточно дослідити цінність результатів оцінювання [5].

Для ефективного управління якістю освіти необхідно сформувати системний підхід, який повинен спиратися на розробки в області евалюації. З цією метою ми пропонуємо модель евалюації, яка дозволяє концептуалізувати евалюацію освіти в єдності її :

- елементів (мета, сфера, ключові питання, критерії, методи збору даних, визначення популяції та вибірки, організація збору даних, звіт);
- аспектів (елемент культури педагогічної діяльності, інструмент організаційного розвитку, самоконтроль, знаряддя співпраці);
- фундаментальних якостей (корисність, виконуваність, коректність, точність);
- можливостей реалізації рекомендацій (оцінка процесу і його корекція, внутрішня експертиза і колективна самооцінка, оцінка програм розвитку освіти, модернізація управління якістю освіти), що отриманні на основі рефлексії щодо висновків евалюаційних заходів з урахуванням рамки якості освіти. [1].

Результати евалюації оперативного і стратегічного характеру дозволяють отримати обґрунтовані рекомендації щодо системних змін в освіті, які будуть спиратися на різні проекти по запровадженню інновацій в освіті і призначені для різних рівнів, починаючи з завдань макрорівня до управління якістю у кожній окремій школі або у кожному класі. Реалізація комплексного підходу до використання результатів евалюації в управлінні якістю освіти повинна включати динамічний, порівнювальний, диференціюючий і прогностичний аналіз даних вимірювань і регламентуватися рядом наукових вимог до характеристик інформаційної бази, до врахування зміщуючих факторів, до процедур збору, обробки, аналізу та інтерпретації даних вимірювання. До цих вимог слід віднести також застосування в осмисленні результатів вимірювання базисної методології управління якістю, високу надійність і валідність результатів вимірювання, широке використання динамічного підходу при оцінюванні

якості освіти, врахування всіх факторів, що впливають на якість результатів навчання і забезпечення співставленості оцінок якості освіти.

На фоні зростання ролі педагогічних вимірювань та інформаційних технологій в оцінювальній діяльності у вітчизняній освіті відкриваються нові можливості ефективного управління якістю навчання, що постійно вимагає надійної інформації про стан об'єктів управління. Одним із шляхів вирішення цієї складної проблеми може бути науково-обґрунтована організація евалюаційного дослідження результатів навчання і логістичної систем інформаційної підтримки управлінської ланки в освіті. Обґрунтування принципів їх функціонування у взаємодії дозволяє запропонувати нові форми управлінської діяльності у сфері освіти. Розвиток незалежної від педагогів контрольної-оцінювальної діяльності шляхом використання апарату і засобів педагогічних вимірювань і можливості надання такої інформації широкій аудиторії користувачів дозволяє не формально, а реально управляти освітнім процесом і приймати обґрунтовані управлінські рішення, що сприяють підвищенню якості освіти.

Підсумовуючи вищевикладене і порівнюючи досвід України з досвідом інших країн, можна зазначити, що на зміну переважній констатації стану якості освіти за результатами оцінювальних процесів приходять інноваційні методи стратегічного прогнозування і аналізу тенденцій в зміні якості освіти. У зв'язку з цим пріоритет отримують: 1) оцінки змін за сукупністю показників якості освіти; 2) накопичення цих оцінок у системах моніторингу; 3) методи статистичного аналізу даних моніторингу з урахуванням численних внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на результати освіти. Результати оцінювальних процесів широко інтерпретуються, що дозволяє навчальним закладам, управлінцям, адміністрації шкіл та вчителям обирати перспективні напрями корекції процесу навчання для підвищення якості освіти.

Список використаних джерел

1. Дікова-Фаворська О. М., Здрагат С. Г. (2016). Інклюзія в освіті: повсякденні практики та процедури оцінювання : монографія. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 417 с.
2. Здрагат С.Г. (2019). Проблеми якості в освіті.. *Всеукраїнська науково- практична конференція « Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі :проблеми і перспективи розвитку»* - Одеса – Вид.Букаєв Вадім Вікторович, 2019 – 352 с.
3. Ковальський М. В. (2004). Оцінювання, і навщо? М. В. Ковальський. Навчальний матеріал. – CODN, 2004.
4. Коморовска Г. (1995). Оцінювання програм навчання. Г. Коморовска. *Конструкція, реалізація і оцінювання програми навчання.* – Варшава: ІВЕ, 1995. – С. 44-46.
5. Оцінювання в школі (2010). ред. Е. Толвінська-Круліковська. Варшава, ОРО.

Svitlana Zdragat,

Candidate of Sociological Sciences, Senior Lecturer of the Department of Philosophy of Education

KZVO” Odesa Academy of Continuing Education of the Odesa Regional Council»,
Odesa, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2574-1927>

s.zdragat@gmail.com

EDUCATION QUALITY MANAGEMENT: OPPORTUNITIES FOR EVALUATION

Key words: *evaluation, evaluation research, assessment, quality of education, criteria of quality of education*

Колмогорова Ірина Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент,

викладач/майстер виробничого навчання,

Чорноморський морський фаховий коледж

Одеського національного морського університету,

м. Чорноморськ, Україна

kolmogorova@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЇ 4222 АДМІНІСТРАТОР

Ключові слова: *комунікативна культура, професійна комунікативна культура, структура комунікативної культури*

Сучасна система професійно-технічної освіти ставить перед собою завдання не лише підготовки кваліфікованих робітників, але й розвиток